

sygn. XXV C 2510/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2019 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR (del.) Kamil Gołaszewski

Protokolant Katarzyna Konarzewska

po rozpoznaniu 12 kwietnia 2019 roku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Szefowi Oddziału Zabezpieczenia Żandarmerii Wojskowej

o zapłatę

I. zasądza od **Skarbu Państwa – Szefa Oddziału Zabezpieczenia Żandarmerii Wojskowej** na rzecz (...) **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.** kwotę 1 228 654,90 zł (jeden milion dwieście dwadzieścia osiem tysięcy sześćset pięćdziesiąt cztery złote dziewięćdziesiąt groszy) wraz z odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych za okres od 7 grudnia 2017 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od **Skarbu Państwa – Szefa Oddziału Zabezpieczenia Żandarmerii Wojskowej** na rzecz (...) **spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.** kwotę 39 417 zł (trzydzieści dziewięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) tytułem kosztów procesu, w tym 14 400 zł (czternaście tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

sygn. XXV C 2510/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 grudnia 2017 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Oddziału Zabezpieczenia Żandarmerii Wojskowej w W. kwoty 1 228 655 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że kwota roszczenia odpowiada wysokości bezpodstawnie naliczonych przez pozwanego kar umownych, potrąconych przez pozwanego z przysługujących powodowi roszczeń z tytułu dostawy pojazdów samochodowych w oparciu o umowę nr (...) zawartą z pozwanym 20 lipca 2015 r. (pozew k.3-11).

W odpowiedzi na pozew pozwany reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego, podnosząc, że kary umowne naliczono zgodnie z zapisem zawartym w umowie łączącej strony (odpowiedź na pozew k.264-272).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 20 lipca 2015 r. powód zawarł w ramach zamówienia publicznego ze Skarbem Państwa – Szefem Oddziału Zabezpieczenia Żandarmerii Wojskowej w W. umowę nr (...), przedmiotem której jest, zgodnie z §1, dostawa

samochodów interwencyjnych lekko opancerzonych spełniających wymagania opisane w załącznikach do umowy (umowa nr (...) k.18-23).

Za wykonanie zamówienia wykonawca miał otrzymać od zamawiającego kwotę 30 448 061,99 zł brutto, z czego za dostawę pojazdów bazowych kwotę 28 447 439,93 zł, zaś za ich dostosowanie 2 000 622,06 zł (§2 ust. 1 i 2).

Termin dostawy pojazdów bazowych oznaczono na 22 grudnia 2015 r., nie później niż 29 grudnia 2015 r., zaś termin ich dostosowania na 31 marca 2016 r. (§3).

Zapłata wynagrodzenia na rzecz wykonawcy miała być realizowana w etapach: po dostarczeniu pojazdów bazowych oraz po ich dostosowaniu (§9 ust.2).

Zgodnie z §10 pkt 2 umowy w przypadku opóźnienia terminu dostawy oraz terminu wykonania usługi dostosowania pojazdu bazowego wykonawca zapłaci zamawiającemu karę w wysokości 0,3 % wartości brutto niezrealizowanej części umowy za każdy dzień opóźnienia.

Zgodnie z §10 pkt 4 umowy w przypadku zaistnienia podstaw do naliczenia kary umownej zamawiający wystawi notę obciążającą wykonawcę. Nota stanowi podstawę regulowania należności z tytułu kar umownych. Zamawiający zastrzega sobie prawo do zmniejszenia ceny płaconej należności, potrącając bezpośrednio z faktury wystawianej przez wykonawcę o kwotę kar umownych, a wykonawca wyraża zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia. Wysokość kar nie może przekroczyć 10 % wartości brutto umowy.

Zgodnie z §14 ust.1 umowy wykonawca wniesie zabezpieczenie należytego wykonania umowy w wysokości 10 % wartości umowy brutto, tj. 3 044 806,20 zł w formie gwarancji ubezpieczeniowej. 70 % wniesionego zabezpieczenia przeznacza się na pokrycie roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, a 30 % pozostawia się na zabezpieczenie roszczeń z tytułu rękojmi za wady. Zgodnie zaś z ust. 3 zabezpieczenie należytego wykonania umowy w wysokości 70 % zostanie zwrócone w terminie 30 dni od dnia wykonania zamówienia i uznania przez zamawiającego za należyte wykonane, o ile nie zaistnieją przesłanki naliczenia kar umownych lub odstąpienia od umowy. Pozostałe 30 % zostanie zwrócone nie później niż w 15 dniu po upływie okresu rękojmi za wady.

Na mocy aneksów nr (...) do Umowy przesunięto termin dostosowania pojazdów bazowych na dzień 29 lipca 2016 r. (aneks nr (...) k.80-81, aneks nr (...) k.85-86).

W dniu 14 kwietnia 2017 r. strony zawarły porozumienie, na mocy którego ostateczny termin dostawy pojazdów do zamawiającego został określony na dzień 31 maja 2017 r. z możliwością dalszego przesunięcia (§3 ust.1 porozumienia). Zgodnie jednak z §3 ust.2 porozumienia ustalenie nowego terminu dostawy nie zwalnia zamawiającego z obowiązku naliczenia kar należnych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy w II etapie, tj. maksymalnie 10 % wartości brutto od kwoty 2 000 622,06 zł, licząc od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia ostatecznego przekazania pojazdów. Zgodnie z §4 porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania przez obie strony (porozumienie z 14.04.2017 r. k.177-178).

W dniu 29 grudnia 2015 r. powód przekazał pozwanemu 14 pojazdów bazowych w związku z czym wystawił 14 faktur na kwotę 2 031 960 zł każda (protokoły przyjęcia k.160, 180-185, faktury k.187-193).

W związku z 7-dniowym opóźnieniem w dostawie samochodów bazowych pozwany wystawił w dniu 30 grudnia 2015 r. notę obciążeniową na kwotę 597 396,24 zł (nota obciążeniowa z 30.12.2015 r. k.195).

Pozwany dokonał zapłaty za wystawione przez powoda w dniu 29 grudnia 2015 r. faktury za dostawę pojazdów bazowych z uwzględnieniem noty obciążeniowej z dnia 30 grudnia 2015 r. (nota obciążeniowa z 30.12.2015 r. k.195, wyciąg z rachunku bankowego k.197-198).

W dniu 20 grudnia 2016 r. powód przelał na rachunek pozwanego kwotę 140 043,54 zł tytułem zabezpieczenia należytego wykonania II etapu Umowy (potwierdzenie przelewu k.200, pismo powoda z 30.12.2016 r. k.202).

Powód rozpoczął przekazywanie dostosowanych pojazdów począwszy od 24 maja 2017 r. Trzy pojazdy dostarczono 24 maja, dwa – 25 maja, kolejne dwa – 26 czerwca, cztery – 5 lipca, dwa – 11 lipca. Ostatni pojazd został odebrany przez pozwanego w dniu 31 lipca 2017 r. (protokoły odbioru k.204-213, protokoły przyjęcia k.215-220).

W związku z dostawą kolejnych dostosowanych pojazdów powód stopniowo wystawiał pozwanemu faktury, które opiewały na łączną kwotę 2 000 622,06 zł (faktury k.222-229). Zestawienie faktur wraz z terminami płatności obrazuje poniższa tabela (obejmująca również wyliczenie odsetek zgodnie z żądaniem pozwu)

W związku z opóźnieniem w dostawie samochodów pozwany wystawił w dniu 21 czerwca 2017 r. notę obciążeniową na kwotę 200 062,21 zł, tj. 10 % wartości II etapu umowy (nota obciążeniowa z 21.06.2017 r. k.231).

Pozwany dokonał zapłaty za 5 faktur, których termin płatności przypadał na czerwiec 2017 r. z uwzględnieniem noty obciążeniowej z dnia 21 czerwca 2017 r. – w łącznej kwocie 636 900,43 zł (faktury k.222-229, nota obciążeniowa z 21.06.2017 r. k.231, wyciąg z rachunku bankowego k.233, tabela rozrachunków k.235).

W dniu 11 sierpnia 2017 r. pozwany naliczył powodowi, wystawiając notę obciążeniową, karę umowną w wysokości 1 203 015,24 zł za dostarczenie 9 pojazdów po terminie zawartym w porozumieniu z dnia 14 kwietnia 2017 r. Kara ta miała zostać potrącona z należnego powodowi wynagrodzenia (do kwoty 1 163 659,42 zł) oraz z wniesionego zabezpieczenia (do kwoty 39 355,82 zł) (pisma pozwanego z 05.07.2017 r., 11.08.2017 r. i 08.09.2017 r. z załącznikiem k.237-241, 254-255, nota obciążeniowa z 11.08.2017 r. k.242).

W związku z naliczeniem kary umownej pozwany nie dokonał zapłaty za faktury, których termin zapłaty przypadał na 27 lipca 2017 r. – w łącznej kwocie 394 113,44 zł, na 4 sierpnia 2017 r. – w łącznej kwocie 384 414,72 zł, na 10 sierpnia 2017 r. – w łącznej kwocie 171 652,48 zł i na 27 sierpnia 2017 r. – w kwocie 213 478,78 zł oraz dokonał w dniu 11 sierpnia 2017 r. zwrotu zabezpieczenia, potrącając z niego kwotę 39 014,43 zł (faktury k.222-229, tabela rozrachunków k.235, potwierdzenie przelewu k.248).

Pismem z 28 sierpnia 2017 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty w terminie nie późniejszym niż 7 dni o otrzymaniu pisma, kwoty 1 203 015,24 zł w związku z bepodstawnie naliczoną i potrąconą karą umowną. Pismo wpłynęło do pozwanego w dniu 5 września 2017 r. (pismo powoda z 28.08.2017 r. wraz z potwierdzeniem nadania i odbioru k.250-252).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów, które nie były kwestionowane przez strony. Pozostałe zgromadzone w aktach sprawy dokumenty sąd pominął przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy, ponieważ nie miały one istotnego znaczenia dla jej rozstrzygnięcia.

Sąd oddalił natomiast zawarty w pozwie wniosek dowodowy o przesłuchanie stron z ograniczeniem do przesłuchania strony powodowej, ponieważ okoliczności, na które dowód ten został zgłoszony zostały wyjaśnione na podstawie dowodów z dokumentów, a nadto brak było podstaw do ograniczenia tego dowodu do zeznań jednej tylko strony, o co wnioskował powód (postanowienie dowodowe k.360).

Sąd zważył, co następuje:

Rozstrzygnięcie zaistniałego pomiędzy stronami sporu sprowadzało się do ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego w zakresie górnego limitu kar umownych, jakie zamawiający był uprawniony naliczyć wykonawcy. Odnośny zapis dotyczący tej kwestii znajdował się w §10 ust. 4 Umowy z dnia 20 lipca 2015 r. Nadto kwestii naliczania kar umownych był poświęcony §3 ust.2 Porozumienia z dnia 14 kwietnia 2017 r. Przepisy te podlegały wykładni zgodnie z regułami wyznaczonym przez art.65 §2 kc, który stanowi, że w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić przede wszystkim należy, że art.65 §2 kc dopuszcza taką sytuację, w której właściwy sens umowy ustalony przy zastosowaniu wskazanych w nim dyrektyw będzie odbiegał od jej jasnego

znaczenia w świetle reguł językowych, ponieważ ustawodawca nadał prymat nie językowej treści umowy, ale zgodnej woli stron, która decyduje o rzeczywistej treści umowy. To jak strony, składając oświadczenie woli, rozumiały je można zaś wykazywać zarówno za pomocą dowodu z przesłuchania stron, jak i innych środków dowodowych. Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenie woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia np. sposób wykonania umowy (zob. np. wyrok SN z dnia 10 lutego 2016 r., I CSK 1/15). Podstawą wykładni woli stron należy jednak uczynić konkretny zapis umowy, który stanowi tym samym przedmiot interpretacji.

Zgodnie z §10 ust.4 zd.4 Umowy wysokość kar nie może przekroczyć 10 % wartości umowy brutto. Znaczenie wyrażenia „wartość brutto umowy” nie zostało w Umowie wyjaśnione, jednakże wykładnia językowa tego wyrażenia nakazuje przyjąć, że chodzi o wartość brutto wynagrodzenia jakie wykonawca ma otrzymać za wykonanie (całej) Umowy, tj. 30 448 061,99 zł. Jak jednak wcześniej wskazano językowa wykładnia tego zapisu Umowy nie ma znaczenia, dopóki możliwy do ustalenia jest zgodny zamiar stron i cel umowy.

Do §10 ust.4 zd.4 Umowy odnosi się również §3 ust.2 Porozumienia, zgodnie z którym zmiana terminu dostawy pojazdów określona w §3 ust.1 Porozumienia nie zwalnia zamawiającego z obowiązku naliczenia kar należnych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy w II etapie, tj. maksymalnie 10 % wartości brutto od kwoty 2 000 622,06 zł, licząc od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia ostatecznego przekazania pojazdów.

Językowa analiza §3 ust.2 Porozumienia wskazuje, że przepis ten nie modyfikuje dotychczasowych zapisów umownych dotyczących kar umownych, na co wskazuje wyrażenie „nie zwalnia z obowiązku”. Zatem obowiązek ten musiał już istnieć na gruncie dotychczasowej umowy, a strony jedynie go potwierdzają. Przy tym potwierdzenie to przybiera dodatkowo postać wykładni dotychczasowych zapisów Umowy, skoro strony wskazują, że maksymalna wysokość kar wynosi 10 % wartości Brutto od kwoty 2 000 622,06 zł. Kwota ta nie stanowi zaś wynagrodzenia wykonawcy za całą Umowę, ale jedynie za II jej etap. Należy zatem uznać, że strony w ten sposób ujawniły swój zgodny zamiar co do rozumienia §10 ust.4 zd.4 Umowy, przynajmniej w odniesieniu do kar umownych naliczanych na II etapie wykonania umowy.

Wbrew powyższemu pozwany zdaje się twierdzić, że §3 ust.2 Porozumienia stanowi modyfikację §10 ust.4 zd.4 Umowy, jednakże samo Porozumienie zakończyło byt prawny 31 maja 2017 r., kiedy to upłynął określony w Porozumieniu termin przekazania pojazdów. Taka interpretacja Porozumienia nie ma jednakże żadnych podstaw, skoro żaden przepis Porozumienia nie ustanawia ani warunku, ani terminu ustania Porozumienia, ani nie daje choćby możliwości przypuszczać, że strony zastrzegły taki skutek. Z takich samych względów nie ma podstaw twierdzenie pozwanego, że Umowa ma wyższość nad Porozumieniem – żaden przepis Umowy, ani Porozumienia nie ustanawia takiej hierarchii, aczkolwiek zasadnie można twierdzić, że odmienne były cele, a przez to skutki jednego i drugiego. Z tego też jednak względu sąd doszedł do przekonania, że Porozumienie w zakresie §3 ust.2 nie stanowi modyfikacji żadnego zapisu Umowy, a tylko jej wykładnię.

Wniosek sądu potwierdza również wystawiona przez pozwanego w dniu 21 czerwca 2017 r., a więc zarówno po zawarciu Porozumienia, jak i po wskazywanej przez pozwanego dacie jego wygaśnięcia, nota obciążeniowa na kwotę 200 062,21 zł, tj. 10 % wartości II etapu umowy tytułem kary umownej za opóźnienie w dostawie pojazdów. Zauważyć przy tym trzeba, że w przypadku przyjęcia sposobu naliczania odsetek tożsamego z tym, który zastosowano w późniejszej nocie z 11 sierpnia 2017 roku (załącznik 39 do pozwu – pismo pozwanego z 8 września 2017 r. z załącznikiem, k.254-255), już 21 czerwca 2017 roku istniałaby podstawa do naliczenia znacznie wyższej kary umownej, tj. kary za okres od 29 lipca 2016 roku do 24/25 maja 2017 roku. Wysokość tak naliczanej kary umownej przekraczałaby, tylko za 5 pojazdów dostarczonych w maju 2017 roku, 750 000 zł. Tymczasem pozwany ograniczył się do naliczenia kary umownej w wysokości 200 062,21 zł, co, wraz z treścią noty obciążeniowej, prowadzi do wniosku, że czuł się związany górną granicą 10% wartości II etapu zamówienia.

Nawet gdyby przyjąć, jak zdaje się również twierdzić pozwany, że kwota wskazana w porozumieniu obejmowała jedynie karę umowną należną za okres do 31 maja 2017 roku, a w związku z wykonaniem umowy w późniejszym

terminie istniały podstawy do naliczenia kolejnych kwot z tego tytułu, to naliczenie kary umownej przekraczającej 200 062,21 zł mogłoby mieć miejsce za okres od 1 czerwca 2017 roku do wykonania umowy, a nie za cały okres opóźnienia liczony od 29 lipca 2016 roku. Jednakże w treści Porozumienia nie sposób dopatrzeć się postanowień, które pozwoliłyby na przyjęcie, że ograniczenie 10% odnoszone było do kar należnych za okres do 31 maja 2017 roku lub aby wolę stron było zwolnienie powoda z obowiązku zapłaty kary umownej pod warunkiem wykonania dostosowania w terminie określonym w porozumieniu.

Mając powyższe na uwadze, uznać należy, że zgodnym zamiarem stron było ograniczenie wysokości kar umownych do 10 % wartości brutto danego realizowanego etapu Umowy i taka jest również treść zawartej przez strony Umowy.

W związku z powyższym, dokonane przez pozwanego w dniu 11 sierpnia 2017 r. naliczenie kary umownej odbyło się bez podstawy prawnej, skoro maksymalna wysokość kary umownej została przez pozwanego naliczona już w dniu 21 czerwca 2017 r. Tym samym również dokonane przez pozwanego potrącenia kary umownej z dnia 11 sierpnia 2017 r. ze świadczeniami należnymi powodowi za dostawę dostosowanych pojazdów były nieskuteczne.

W świetle powyższego powództwo okazało się w całości zasadne. Powodowi należy się zapłata za realizację II etapu umowy w wysokości sprzed dokonanego przez pozwanego potrącenia kwoty 1 163 659,42 zł naliczonej w nocy obciążeniowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia płatności faktur do dnia wytoczenia powództwa (6 grudnia 2017 r.). Powodowi należy się ponadto na tej samej podstawie zwrot pełnej kwoty wniesionego zabezpieczenia w wysokości sprzed dokonanego przez pozwanego potrącenia kwoty 39 014,43 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia zwrotu części zabezpieczenia (11 sierpnia 2017 r.) do dnia wytoczenia powództwa (6 grudnia 2017 r.). Skapitalizowane przez powoda w pozwie kwoty odsetek za opóźnienie mieszczą się w należnych powodowi odsetkach ustawowych za opóźnienie, zatem podlegały zasądzeniu w pełnej wysokości.

W związku z wygraniem przez powoda sprawy w całości sąd nałożył na pozwanego, na podstawie art.98 § 1-3 i art.99 kpc, obowiązek zwrotu całości poniesionych przez powoda kosztów procesu. Na koszty te składa się opłata od pozwu, którą sąd błędnie określił na potrzeby wyroku na kwotę 25 000 zł, zamiast na uiszczoną kwotę 61 433 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa oraz wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w kwocie 14 400,00 zł. Skorygowanie powyższego błędu może jednak nastąpić jedynie w przypadku wniesienia odpowiedniego środka zaskarżenia.

Wobec powyższego sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)